

100 LET NAPREDKA MEDNARODNEGA BABIŠTVA

Pred sto leti je bila v Belgiji ustanovljena Mednarodna unija babic, predhodnica Mednarodne zveze babic (ICM), ki se je od takrat spremenila v to, kar je danes; globalna nevladna organizacija, ki predstavlja več kot 140 združenj babic v več kot 120 državah. Skupaj ta združenja predstavljajo več kot milijon babic po vsem svetu.

Babice po vsem svetu se zato lotevamo letošnjega praznovanja nekoliko drugače. Namesto, da bi proslavljale samo 5. maja na mednarodni dan babic, so in bodo naše aktivnosti zaznamovale celotno leto 2022. Tako bomo še naprej vztrajno opozarjali na naš poklic in na delo babic in babičarjev usmerjeno v kakovostno skrb žensk, otrok in družin.

Ob 100 letnici Mednarodne babiške zveze smo naredili prostor za razmislek o naši zgodovini in njenem vplivu na babice. Skozi ta objektiv odpiramo vprašanja, povezana z identiteto, raso, spolom, sposobnostjo in vključenostjo našega poklica in naše globalne babiške skupnosti v zdravstveni sistem.

Predstavljajte si svet, kjer bi babice imele:

- Enakopravno, pravično plačilo
- Poštene delovne pogoje in zaščito
- Standardizirane okvire predpisov
- Enake možnosti za izobraževanje

Naš svet bi izgledal tako drugače, zato ohranjamo sanje.

Predstavljajte si, da babice:

- ne bi bile zatirane s strani hierarhičnega, patriarhalnega zdravstvenega sistema. Da bi bile spoštovane s strani ostalih zdravstvenih strokovnjakov. Da bi dosegli politiko enakosti spolov tudi na področju plač. Da bi dobile zakonsko zaščito pred nasiljem in nadlegovanjem. Če bi vse to izpolnili bi lahko rešili 4,3 milijonov življenj na leto do leta 2034.
- uživajo podporo, da lahko delujejo polno v okviru svojih kompetenc in poklicnih aktivnosti. Kako bi bilo, če bi bile prepoznane kot samostojne in vodilne strokovnjakinje, odgovorne za načrtovanje, organizacijo in obravnavo žensk od prvega pregleda v nosečnosti pa do konca poporodnega obdobja? Kontinuirana babiška obravnava je nujna za izboljšanje maternalnega in neonatalnega zdravja in doseganje ciljev trajnostnega razvoja. Zakonodaja, ki bi podpirala in dovoljevala babicam po celem svetu delovati v okviru svojih kompetenc, bi okrepila primarno zdravstveno varstvo in vplivala na zdravje in srečo družin ter celotne skupnosti.
- doživijo, da so prepoznane kot samostojne zdravstvene strokovnjakinje, ki se jih ne zamenjuje z medicinskimi sestrami, porodničarji ali drugimi zdravstvenimi strokovnjaki. Več žensk bi bilo obravnavano s strani najbolj usposobljenih strokovnjakinj, predvsem za obravnavo zdravih nosečnic, porodnic, otročnic in njihovih novorojenčkov.
- lahko vplivajo na zmanjšanje maternalne umrljivosti. V okviru tega cilja si želimo do leta 2030 zmanjšati stopnjo maternalne umrljivosti. Vlaganje v babice bi do leta 2035 preprečilo približno dve tretjini maternalnih in neonatalnih smrti, s čimer bi rešili 4,3 milijona življenj na leto.

- pridobijo prepoznavo in veljavo, kajti vlaganje v babice bo okrepilo delovanje zdravstvenega varstva na primarni ravni in omogočilo ženskam, otrokom in njihovim družinam dostop do zdravstvenega sistema. Posledično bi to imelo pozitiven vpliv tudi na sekundarni in terciarni nivo, večje zaupanje in s tem še boljše rezultate babiške obravnave.
- lahko vplivajo na zagotovitev univerzalnega dostopa do storitev reproduktivnega zdravstvenega varstva do leta 2030. Babice so na podlagi svojega izobraževanja, obsega prakse, kompetenc in edinstvenega odnosa z ženskami ter njihovimi družinami v idealnem položaju, da zagotovijo informacije, obravnavo in podporo ženskam v času načrtovanja družine, nosečnosti, poroda in poporodnega obdobja.

V Sloveniji bi morali na delovanje babic biti ponosni, saj je bila prva babiška šola v Evropi ustanovljena leta 1753 v Ljubljani, pouk pa je potekal v slovenskem jeziku. Slovenske babice so bile pred 100 leti zelo napredne in izredno predane svojemu poklicu. Že davnega leta 1919 so ustanovile Društvo diplomiranih babic. Z namenom medsebojnega obveščanja in razvoja stroke je Društvo leta 1929 začelo izdajati časopis, poimenovan »*Babiški vestnik*«, ki je imel vlogo permanentnega izobraževanja babic. V njem so babice že takrat opozarjale na stiske babic in težke pogoje dela. Večkrat je bilo poudarjeno zelo slabo plačilo za tako težko in naporno delo. V *Babiškem vestniku* niso pisali samo o pravicah babic, ampak tudi o njihovih dolžnosti, o moralnem in etičnem delu. Pomemben vpliv babištva na slovenski narod kaže tudi dejstvo, da je babištvo zraven jasličarstva in peke potic od decembra 2021 vpisano v Register nesnovne kulturne dediščine, ki ga vodi ministrstvo za kulturo. Babištvo je nominirano za Unescov reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva: znanja, veščine in prakse. Nominacijo so poleg združenja babic iz Slovenije pripravila še združenja babic iz Cipra, Kirgiške republike, Kolumbije, Luksemburga, Nemčije, Nigerije in Toga skupaj z ministrstvi in strokovnjaki s področja kulture in javnega zdravja. Odločitev o nominaciji bo sprejeta predvidoma decembra prihodnje leto, skupno nominacijo pa je sekretariatu Unescove Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine v Parizu v imenu sodelujočih držav oddala Nemčija. Babištvo kot nesnovna dediščina obsega znanja in veščine, ki prispevajo k dobrobiti žensk, dojenčkov, otrok in družin, babice namreč zagotavljajo neprekinjeno oskrbo in podporo med naravnimi procesi nosečnosti, poroda in po rojstvu. Babištvo tako prispeva k uresničevanju temeljnih človekovih pravic, zlasti pravic žensk, poleg tega pa vključuje posebne kulturne prakse, besedišče, praznovanja in obrede.

Ob mednarodnem dnevu babic je prav, da razmislimo tudi o stoletnem napredku slovenskega babištva. V Sloveniji smo namreč več kot 230 letno tradicijo izobraževanja babic popolnoma prekinili (leta 1984) in ga šele leta 1996 ponovno uvedli na visokošolskem nivoju. Babice se lahko izobražujejo zgolj na eni fakulteti v državi, ki letno vpisuje samo 30 babic. Krajše časovno obdobje se je lahko vpisalo samo 20 babic. Zaradi majhnega števila vpisnih mest število babic komaj zadostuje zgolj potrebam porodnega bloka. V okviru napisanih in sprejetih kompetenc pa z gotovostjo lahko trdimo, da je področje delovanja babic tudi primarno zdravstveno varstvo, področje ginekologije, neonatologije, patronažnega varstva in zdraviliške dejavnosti. Priznavanje babištva kot avtonomne profesije omogoča babicam strokovni razvoj in razvijanje kompetenc; ženskam, otrokom in njihovim družinam pa celostno oskrbo, ki pripomore k telesnemu in duševnemu zdravju, zajema pa tudi duhovni vidik, ki pripomore k blagostanju vse družine. Iz navedenih razlogov moramo nujno okrepiti delovanje babic na vseh ravneh zdravstvenega varstva

in jim omogočiti vključevanje v načrtovanje in odločanje o razvoju in izvajanju stroke, znanj in veščin, pomembno mesto pa bi morale dobiti tudi v politiki, saj se le tako lahko razvijajo globalne strateške usmeritve za babištvo. Vsekakor pa se morajo tudi babice zavedati samostojne vloge in v okviru sprejetih kompetenc prevzemati odgovornost za opravljeno delo. Le nekaj zdravstvenih domov in bolnišnic omogoča babicam vodenje zdrave nosečnice (5 preventivnih pregledov), kar je danes dobrina le za nekatere nosečnice, kar pa vodi v neenakost pri obravnavi žensk. Smiselno bi bilo podpreti tudi ureditev t. im. babiških hiš, v katerih bi delovale izkušene babice.

Delovanje babic je treba nujno okrepiti tudi v poporodnem obdobju in jih vključiti v delo na terenu, dodati tri poporodne obiske v prvih dneh po odpustu matere in novorojenčka iz porodnišnice. Poporodno obdobje je eno izmed zelo zahtevnih, kjer se nemalokrat zamaje duševno zdravje matere, ki v vsej svoji vnemi in družbenim pritiskom skuša narediti vse in še več, da bi lahko zadostila kriterijem, ki si jih je postavila. Torej biti »super mama«. Tukaj je pomembo, da babice postanejo še bolj dostopne tej ranljivi skupini in sicer s pravočasnim prepoznavanjem in hitrim ukrepanjem v sodelovanju z ostalimi strokovnjaki.

Močan vpliv družbe na babice in obratno je zadosten pokazatelj kako nujne so bile in še bodo nekatere spremembe, tako na področju izobraževanja babic kot ozaveščanja družbe. Izjemno pomembni so bili koraki, ki so jih babice prehodile skozi stoletje, da bi izkazale podporo ženskam, otrokom in družinam. Še danes smo babice tiste, ki jim v očeh družbe priznavajo pomembnost, pa vendar je prav, da se jim nekatere aktivnosti vrnejo nazaj, kot jim narekujejo njihove poklicne kompetence.

Prav in smiselno je, da se v Sloveniji zavemo, da je babiški poklic samostojno reguliran poklic, enakopraven vsem ostalim poklicem v zdravstvu in nepogrešljiv del slovenskega zdravstvenega varstva. Kot takšen zavezuje vse babice in babičarje k dobremu medsebojnemu sodelovanju tako s predstavniki zdravstvene nege kakor tudi ostalimi zdravstvenimi strokovnjaki, ki naj temelji na vzajemnem medsebojnem priznavanju, spoštovanju in zaupanju. Vztrajnost babic in babičarjev nima meja, ima le pogum in srce, da premika meje o njihovi usposobljenosti, vzpostavljanju zaupanja in varnosti za boljše življenje celotne družbe.

Napisale:

Tita Stanek Zidarič

Saša Matko

Rosemarie Franc